

Remissvar
Justitiedepartementet

Dnr
Ju2024/02233

Remissvar på DS 2024:24 Utökade registerkontroller vid anställning i kommun

Sveriges Lärare har valt att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss. Förbundet yttrar sig kring de delar som har konsekvenser för förbundets medlemmar.

Övergripande synpunkter

Sveriges Lärare välkomnar att registerkontroller vid anställning i kommuner återigen utretts. Det saknas fortfarande dock ett övergripande skydd för integritetskränkande åtgärder i arbetslivet. Det borde även införas ett uttryckligt civilrättsligt sanktionerat förbud för arbetsgivare att genomföra registerkontroller utan specifikt lagstöd.

Sveriges Lärare tillstyrker utredningens förslag om att blåljussabotage, vapenbrott med högre straffvärden, brott mot terroristbrottslagen eller motsvarande äldre lag, grovt barnfridsbrott och involverande av en underårig i brottslighet ska framgå av registerutdrag inför arbete med barn. Sveriges Lärare föreslår att registerkontrollen ska omfatta narkotikabrott och brott lagen om hälsofarliga varor om påföljden varit ett strängare straff än böter.

Sveriges Lärare avstyrker utredningens förslag i de delar där man föreslagit att kontrollera bötesbrott och kontroller mot misstankeregistret.

Sveriges Lärares synpunkter och medskick

Det bör införas ett förbud för arbetsgivare att genomföra registerkontroller utan specifikt lagstöd (6.3 kap)

Det är en brist att varken denna utredning föreslår, samt att förslag från tidigare utredningar inte genomförts, ett generellt förbud för arbetsgivare att genomföra registerkontroller utan specifikt lagstöd. Sveriges Lärare uppmanar regeringen att återkomma med ett nytt förslag som innebär ett generellt förbud för både privata och offentliga arbetsgivare att genomföra registerkontroller utöver i de fall där det finns ett specifikt lagstöd.

Sveriges Lärare har sett flera exempel på kommunala arbetsgivare som på olika sätt gjort mer omfattande registerkontroller än vad som är tillåtet enligt nuvarande lagstiftning. Det saknas dock effektiva och tillgängliga rättsmedel för den enskilde att angripa otillåtna registerkontroller. En arbetssökande befinner sig också i en sådan ställning i förhållande till arbetsgivaren att det borde utredas om inte otillåtna registerkontroller även borde omfattas av ytterligare civilrättsliga sanktioner.

Kap. 8 Utökade uppgifter vid registerkontroll inför arbete med barn

8.4 Ytterligare uppgifter ska omfattas av kontrollen mot belastningsregistret

Sveriges Lärare delar uppfattningen att det finns ytterligare brott som kan vara rimliga att kontrollera i belastningsregistret inför arbete med barn. En principiell utgångspunkt i en rättsstat är, som utredningen också lyfter, att den som avtjänat sitt straff har sonat sitt brott till samhället. Det är därför av vikt att det sker en noggrann intresseavvägning om vilka brott som kontrolleras i förhållande till vilket ändamål som ska skyddas genom en registerkontroll. Detta är vidare ett nödvändigt krav för att upprätthålla ett tillräckligt skydd för personlig integritet, vilket Sverige bland annat har förbundit sig att följa genom Europakonventionen. Alla inskränkningar i integritetsskyddet ska vara motiverade och avvägda. Enligt Sveriges Lärare ska varje inskränkning i personlig integritet kunna motiveras, och våra medlemmar ska kunna förstå varför ett visst brott kontrolleras inför arbete med barn.

Sveriges Lärare har även sett exempel på situationer där medlemmar som utanför anställningen, utan någon som helst risk för att barn i förslängningen ska fara illa eller påverkan på arbetet, dömts eller misstänkts för brott och där arbetsgivaren vidtagit oproportionerliga åtgärder gentemot den enskilde. Det har förekommit att arbetsgivare upplevt att de mer eller mindre tvingats till åtgärder gentemot en anställd som dömts för brott på grund av påtryckningar från vårdnadshavare, media eller lokalsamhället. Att inkludera ytterligare uppgifter i registerkontrollen ger även ett signalvärde om att den som begått ett sådant brott skulle kunna vara olämplig för anställning inom det område där registerkontrollen sker. Även därför är det viktigt att brott som inte motiveras utifrån det uppställda skyddssyftet inte omfattas av registerkontrollen.

Sveriges Lärare ser även en allvarlig brist i att utredningen saknar resonemang om hur förslaget om förändringar i lagstiftningen skulle komma att påverka civilsamhället och idrottsrörelsen. Utredningens uppdrag har handlat om vilka uppgifter som kan behövas inför anställning i kommuner. Lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn innehåller även fakultativa bestämmelser som i dagsläget används brett av civilsamhället och idrottsrörelsen inför alla möjliga uppdrag som innebär regelbunden direktkontakt med barn. Utredningens förslag kommer att påverka även dessa typer av registerkontroller, men det saknas övervägande om vilken påverkan och vilka effekter som förändringar kan få, samt motiveringar till ett sådant integritetsintrång.

Sveriges Lärare anser att det är otillfredsställande att utredningen har bedrivits i ett så kallat snabbspår. Utredningens motiveringar och brist på helhetsresonemang torde vara en följd av tids- och resursbrist. Sveriges Lärare skulle vilja se att regeringen återkommer med nya utredningsdirektiv som ger möjlighet till ett bredare grepp, både kring integritetsskydd men även ytterligare registerkontroller. Det skulle till exempel kunna vara rimligt att utreda om ytterligare brott, än de som föreslås, som på ett grundläggande sätt kränker barns grundläggande fri- och rättigheter, borde kontrolleras inför arbete med barn.

Sabotage mot blåsljusverksamhet

Utredningen föreslår att brottet sabotage mot blåsljusverksamhet ska ingå i registerkontrollen.

Sveriges Lärare anser inte att det är tillräckligt motiverat varför blåljussabotage ska inkluderas i belastningsregisterkontrollen. Det framgår inte vilket skyddssyfte och ändamål kan endast uppfyllas genom en sådan kontroll. Blåljussabotage avser dock allvarlig brottlighet med fängelsestraff som påföljd. Själva brottet innebär också att man hindrat eller försvårat för polis och räddningspersonal att utföra sina samhällsuppgifter.

Sveriges lärare tillstyrker förslaget med reservationen ovan.

Narkotikastrafflagen

Utredningen föreslår att alla brott mot narkotikastrafflagen ska synas i ett registerutdrag. Även om utredningen ger en något utförligare motivering i denna del, anser Sveriges Lärare att den inte är tillräckligt motiverad. Som utredningen redovisar kommer ett registerutdrag i denna del att visa på olika typer av befattning med narkotika, och att det sedan är upp till arbets- eller uppdragsgivaren att avgöra om en person med en registeranteckning ändå kan rekryteras. Sveriges Lärare anser att denna lösning är olycklig. Det finns en överhängande risk att arbets- eller uppdragsgivaren inte gör den nyanserade bedömning, eller vidtar de ytterligare åtgärder som utredningen hänvisar till, till exempel att införskaffa domen innan en person med en registeranteckning sorteras bort vid en rekrytering.

Sveriges Lärare ser att det kan finnas motiverade skäl att vid en registerkontroll inför arbete med barn kontrollera vissa narkotikabrott, men delar inte utredningens motivering till att alla brott enligt narkotikastrafflagen behöver tas med i en registerkontroll. I utredningens förslag avseende registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning föreslås det att gällande narkotikabrott endast ska avse brott där annan påföljd än böter har dömts ut. Enligt Sveriges Lärare är detta en obegriplig och oförklarad skillnad.

Sveriges Lärare anser att det även vid registerkontroll inför arbete med barn ska avse brottslighet som lett till en annan påföljd än böter. Det är enligt förbundet också en nödvändig och proportionell avgränsning.

Sveriges Lärare avstyrker utredningens förslag och föreslår istället att brott mot narkotikastrafflagen som lett till annan påföljd än böter ska omfattas av registerkontrollen.

Förbud mot hälsofarliga varor

Utredningen föreslår att brott mot lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor ska omfattas av registerkontrollen. Utredningen hänvisar till samma bedömningar som för narkotikastrafflagen.

Sveriges Lärare avstyrker utredningens förslag och föreslår i stället att brott mot lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor som lett till annan påföljd än böter ska omfattas av registerkontrollen.

Övriga brott

Utredningen föreslår att *vapenbrott* med högre straffvärden, brott mot *terroristbrottslagen* eller motsvarande äldre lag, *grovt barnfridsbrott* och *involverande av en underårig i brottslighet* ska framgå av registerutdrag.

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget i denna del. Dessa brottstyper avser allvarliga brott och motiveringarna till att de ska omfattas ligger i linje med de brott som redan kontrolleras idag. Sammantaget kan registerkontrollen avseende dessa brott omfattas av samma övergripande syfte att skydda barn på olika sätt, då de avser allvarlig brottslighet.

8.5 Skärpt aktualitet

Utredningen föreslår att utdraget från belastningsregistret inte ska vara äldre än sex månader när det visas upp.

Sveriges Lärare tillstyrker utredningens förslag.

8.6 Brottsmisstankar för vilka åtal väckts ska ingå i registerkontrollen

Utredningen föreslår att vissa uppgifter från misstankeregistret ska inkluderas i registerkontrollen. Det avser uppgifter där åtal har väckts men dom ännu inte avkunnats, avseende samma brott som i övrigt ingår i registerkontrollen.

En brottsmisstänkt person är oskyldig tills motsatsen bevisats. Att inkludera uppgifter från misstankeregistret i en registerkontroll skulle nagga denna oskuldspresumtion i kanten. Sveriges Lärare avstyrker därför utredningens förslag i denna del.

Kap 10 Övervägande angående registerkontroller under pågående anställning

Utredningens slutsats är att man väljer att inte föreslå en reglering som ger möjlighet till löpande registerkontroller under pågående anställning vid arbete med barn eller vid insatser åt äldre och personer med funktionsnedsättning.

Sveriges Lärare delar utredningens bedömning att det inte finns tillräckliga skäl för att motivera ett sådant intrång i enskildas integritet.

Stockholm, 7 februari 2025
Sveriges Lärare

Anna Olskog

Anna Olskog

Förbundsordförande

Veera Littmarck

Chefsjurist